

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA VÝTVARNÉ KULTURY

**Lyrizující videoklipy inspirované zpívanými
skladbami Fredriky Stahl**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Anna-Božena Kuchtová

Specializace v pedagogice: Vizuální kultura se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: PhDr. Jan Mašek, Ph.D.

Plzeň, 2014

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni ..... Vlastnoruční podpis.....

Poděkování:

Chtěla bych poděkovat vedoucímu této bakalářské práce PhDr. Janu Maškovi, Ph.D. za odborné vedení, ochotu, spolupráci, trpělivost, cenné rady a za čas věnovaný konzultacím této práce. Také děkuji rodičům a manželovi za podporu, trpělivost a za to, že mi umožnili studovat.

V Plzni ..... Vlastnoruční podpis.....

ANOTACE

Téma bakalářské práce jsou lyrizující videoklipy inspirované zpívanými skladbami Fredriky Stahl- hudební videa doprovázející vybrané lyrické skladby. Práce se skládá ze dvou částí, praktické a textové. Ústřední praktická část obsahuje dva videoklipy realizované v programu pro práci s videem, v Pinnacle Studio 16. V textové části se nejprve stručně zabývám klipy, které umělecky ztvárňují vizualitu žánrově lyrizujících hudebních motivů a vztahem hudební a vizuální složky audiovizuálního sdělení. Druhá část textu je věnována objasnění východisek, inspiračních zdrojů, techniky, procesu tvorby a popisu díla.

ANNOTATION

The topic of the bachelor thesis is lyrical videoclips inspired by the songs sung by Fredrika Stahl- music videos which accompany the selected lyric songs. The work is divided into two parts, practical and theoretical. The practical part consists of two video clips created in the programme Pinnacle Studio 16. The theoretical part firstly deals with clips which portray the visual of artistic genre lyric musical motifs and relate musical and visual components of audiovisual communication. The second part of the theoretical section then deals with clarification of intention, inspiration, technique, process of work and describing the final piece of work.

1 OBSAH

2 ÚVOD.....	1
3 VIDEOKLIP	4
4 LYRIZOVANÉ VIDEOKLIPY, KTERÉ MĚ INSPIROVALY.....	6
5 OSOBNOST A TVORBA FREDRIKY STAHL.....	13
6 TVŮRČÍ PROCES A MYŠLENKY MÝCH HUDEBNÍCH VIDEÍ .	20
7 ZÁVĚR.....	25
8 POUŽITÁ LITERATURA	27
9 ELEKTRONICKÉ ZRDOJE	28

2 ÚVOD

Hudba a vizuální umění. Dva proudy uměleckého světa, které nikdy nepřestanou být v kurzu. Nejspíš proto, že jsou tolik komplexní a komunikují s námi natolik expresivně, že díky nim jsme schopni pojmout i takové vjemy, které se například velmi těžko vyjadřují mluveným nebo psaným slovem. Mají tu schopnost, že jevy chápeme jako celek, ne jako střípky, které dáváme lépe či hůře dohromady. Jsou pro nás přirozenějším vyjadřovacím prostředkem, než právě verbální projev. I vývojově na ně reagujeme dříve a s větší intenzitou.

Proto mě nepřekvapuje, že jejich spojení se objevovalo již v počátcích lidské kultury, nejprve jako tanec do rytmu primitivních bubínků a paliček, posléze se zpěvem. O pár tisícovek let později se vznikem filmu jako první zvukový doprovod nezněla slova ale zvuk klavíru. Jako první opravdový zvukový film, tj. obsahující dvě základní složky - složku obrazovou a složku zvukovou, byl na stříbrné plátno uveden roku 1927 snímek Jazzový zpěvák. Pár let na to, roku 1956 byla nahrána píseň **Jailhouse Rock**, zpěváka **Elvise Presleyho**. O rok později, dne 24. září 1957 byl vydán Presleyho stejnojmenný film, ve kterém tato skladba zazněla poprvé. Videoklip této písně je znám jako vůbec první hudební videoklip na světě.

Od té doby se tento žánr velice rozšířil, protože se v něm objevovali samotní zpěváci a kapely, které tímto způsobem stávali známějšími. Do dneška hudební klip neztratil na popularitě, dokonce vznikly i četné hudební kanály např. **MTV** (Music television) nebo české **Óčko**.

Protože klip by měl vždy korelovat s hudbou, začal samozřejmě i on sledovat určitou uměleckou linii. Mohly bychom je dělit na například na abstraktní a konkrétní nebo na lyrické a epické. Lyrický videoklip zpravidla doprovází hudbu s důrazem na jemnocit nebo chcete-li s důrazem na emocionálně více či méně stabilní složku osobnosti.

Právě lyrickému videoklipu jsem se rozhodla věnovat ve své bakalářské práci. Jako jeho hudební doprovod jsem zvolila jazz-pop, žánr který má hudebně kořeny v jazzu, ale nese i prvky populární hudby. Jednodušší melodičnost zároveň často přecházení z durových do molových tónin. Dosahuje tak dramatičnosti nebo „zajíždí na hlubinu“ lidské duše. Právě touto hudební tvorbou mě velmi silně mě zaujala rakouská rodačka

trávící většinu svého života ve Francii, **Fredrika Stahl**, na jejíž dvě písně „*Twinkle, Twinkle Little Star*“ a „*Off To Dance*“ jsem vytvořila doprovodné vizuální dílo.

Téma bakalářské práce se tedy prakticky projevilo jako dva hudební klipy se sociální rovinou, kterou mi obě písně evokují.

V prvním videu šlo o lehkou alegorii reality skutečného štěstí. **Maruška Mašková**, hlavní postava celého klipu, hrála to jakési reálné štěstí. To že jsem si vybrala právě ji, není náhoda, je totiž ve věku, kdy člověk podle mě prožívá život intenzivně a má radost z obyčejných věcí (nechce dům, auto a nepovažuje to ve svém současném životě za nepostradatelné, nehoní se za prací, má velké sny a snaží se je uskutečňovat, není ještě tolik zabředlá do společenských stereotypů, touží po spravedlnosti, lásce a věří, že je tohle je ta pravá nutnost atp.) také se v tom zrcadlí určitá cesta, kterou člověk jde, a momenty s rozpřaženými rukama také nejsou náhodné, mají symboliku Krista, utrpení, bolesti. To vše podle mě patří k hloubce osobnosti a její schopnosti vnímat pravdu a opravdovost, vážit si lásky, dobra a jít za ním. Píseň samotná je dětská ukolébavka převedená do pop-jazzu-jakéhosi dospělejšího žánru, doufám, že ten kdo se na to dívá a poslouchá, zachytí alespoň odlesk dětské odevzdanosti radosti, pravdy, bolesti a krásy v dospělé realističnosti.

Druhé hudební video je už méně alegorické. Divák se nad ním nemusí tolik zamýšlet, aby zachytil myšlenku klipu. Chtěla jsem, aby před námi, poněkud vizuálně brutálnějším způsobem, rozprostíral citovou koláž problémů dnešních lidí, a naší společnosti. Zejména problematiku bezdomovectví a rozdílů poměrů. Zatímco z prvního klipu nebylo úplně zřejmé v jakém čase a v jakém prostředí se děj odehrává, druhý klip si klade za cíl obestříť diváka situacemi, místy, která zná, jen se je snaží ukázat trochu jinak, než je běžně vnímáme. Mám pocit, že luxus nebo alespoň touha po vlastnění a věcech má místo téměř u každého Čecha, značkové oblečení, víkendy trávené místo v přírodě, v supermarketech. Připadá mi, že se čím dál víc ztrácí sociální citění díky sobeckosti a materialismu. Čím dál víc se mi zdá, že média mají vliv na to, že méně přemýšlíme a více přejímáme názory, které nám sdělují jiní. Možná i to je jedna z příčin toho, že si příliš nevnímáme těch, co jsou závislí na naší pomoci. Dokonce o nich mnohdy ani nevíme, právě díky tomu, že někdy konzumujeme jen informace z televize. Peníze už podle mě

moc neslouží k uspokojování potřeb, ale často se mění v prostředek k uspokojování rozmarů, pozoruji to i na sobě. Například mám pocit, že prostě musím mít každou sezonu jiné oblečení, takové, které předepisuje módní diktát a to ještě náležitých značek. Samozřejmě na to nemám finance, a tak se ve mně prohlubuje trvalý pocit, že vlastně nemám dost peněz, a tak vzniká dojem, že vlastně nemusím nikomu dalšímu přispívat. To jen tak pro příklad, samozřejmě je potřeba tento dojem, který vzniká jen na základně pocitu, potřeba konfrontovat s jinými kolem mě.

Obchody se značkovým zbožím za desetitisíce, naproti nimž stojí žebrající stařík, jehož důchod nestačí na pokrytí nájmu. Bohužel i s tím jsem se během natáčení setkala na známé Pařížské ulici.

Naopak chudoba je podle mě čím dál víc vytěšňována ze zorného pole všeobecného zájmu. Někdy se mi zdá, že je prezentována jako neschopnost jednotlivce, selhání nebo, když to doženu to extrému, dokonce choroba, kterou se lze nakazit. Jenomže právě ti, kteří se ocitli bez domova, jsou mnohdy týraní, nebo sociálně „invalidní“ často dokonce bez vlastního zavinění.

Některé z příčin nezájmu, nebo ignorace chudoby hledám možná ještě v době komunismu, který se za každou cenu snažil vytvořit dojem světa bez násilí, lidí bez domova, nemocných. Prakticky popíral jakékoli problémy. Určitě ale nelze svalovat vinu pouze na minulost. Je docela možné, že jsme jednoduše jen natolik soustředění na vlastní problémy, že k sobě nepustíme jiné, kteří by mohli nějak narušit naši emociální stabilitu, takže snadněji podléháme argumentům, které obhajují naši nečinnost v oblasti sociální pomoci.

3 VIDEOKLIP

Videoklip je obrazové (vizuální) ztvárnění písně či hudební skladby, je to malý „velký“ film s jasným začátkem, vlastním příběhem (sdělením, pocitem) a závěrem.¹ Ovšem pravdou je, že tato krátká audiovizuální díla nemají nikde pevně stanovené hranice, ani nenesou žádné pevně definované znaky.

Fantazii se meze, zejména v tomto specifickém žánru, nekladou. Podmínkou je zachovat atmosféru skladby a žánr, do kterého písnička spadá.² Navzdory tomu se přesto pokusím nějaké zákonitosti vydedukovat alespoň rámcově, vysledovat je ze stylově podobných děl.

Klip by tedy měl žánrově korelovat s hudební složkou. Měl by nést tytéž znaky ve „vizuální řeči.“ Například rocková hudba má rychlý střih, naopak lyrická hudba je charakteristická delšími záběry a tzv. **extreme close up** (polodetailem), který se používá hlavně pro emotivní situace,³ zvýrazňování a umocňování dojmu, který má ze sekvence vyplynout.

Videoklip by neměl písničku pouze vizuálně ilustrovat a obrazem přesně a otrocky popisovat to, co slyšíme v textu.⁴ Měl by podtrhnout hudební sdělení, nebo jej ještě rozšířit. Tím se myslí to, že některé písně mají videoklip, který před divákem otevírá nový příběh, který má v písni jakési hrubé nastínění.

Jestliže skladba obsahuje text, videoklip by na něj měl reagovat. Ale ani tento bod, který se zdá být tak samozřejmý, není podmínkou. Často vidíme hudební klipy, které jsou natolik abstraktní, že se o zřejmé reakci na slovní obsah nedá hovořit. Totéž bychom mohli vztáhnout i na text písně, někdy je příliš jednotvárný, abstraktní nebo poetický, takže by jeho konkretizace mohla odporovat „duchu“ skladby. Ale jak jsem již uvedla, striktní pravidla neexistují, tudíž někdy i konkrétní ztvárnění například poetického textu

---

¹ LAJDAR, Milan. *333 tipů a triků pro digitální video*. Brno: Computer press, 2013. ISBN 978-80-251-3746-8

² LAJDAR, Milan. *333 tipů a triků pro digitální video*. Brno: Computer press, 2013. ISBN 978-80-251-3746-8

³ ANDRIKANIS, Ecaterina a Sergej Kondakov. *Jak se točí film...* . Olomouc: Votobia, 2004 ISBN 80-7220-186-7

⁴ LAJDAR, Milan. *333 tipů a triků pro digitální video*. Brno: Computer press, 2013. ISBN 978-80-251-3746-8

písně může fungovat. Stává se, že klip má zdánlivě jiný obsah než text, ale tím že běží současně, vznikají nové potenciální významy.

V hudebních klipech jde o to, aby se hudba dokonale snoubila s obrazem. Na rozdíl od fotografa, který nemusí být nutně obdařen auditivním cítěním, měl by kameraman umět odhadnout výrazový a estetický přínos zvukových prostředků, zejména hudby. Přístupovat ke své práci s jistou představou, jak bude film působit komplexně, v kombinaci obrazu a zvuku.⁵

Pro střih to znamená, pozorně si rozvrhnout časovou osu, podle pasáží, kde se mění dynamika, rytmus popřípadě začíná nová sloka, aby na tyto změny byla adekvátní reakce. Pokud by bylo video špatně nastříháno, jakákoli práce kamery je zbytečná, protože hlavně u hudby je důležité sladit právě dynamiku a rytmus s písně se střídáním záběrů apod.

Co je ale pro budoucí film (video) nejdůležitější? Nepochybně to je originální námět. Nebo alespoň určitá rozvaha, co chceme svým dílkem sdělit a pro koho je naše video určeno.⁶

---

⁵ BLÁHA, Ivo. *Zvuková dramaturgie audiovizuálního díla*. Praha: Akademie múzických umění v Praze, 2006 ISBN 80-7331-010-4

⁶ LAJDAR, Milan. *333 tipů a triků pro digitální video*. Brno: Computer press, 2013. ISBN 978-80-251-3746-8

4 LYRIZOVANÉ VIDEOKLIPY, KTERÉ MĚ INSPIROVALY

Když jsem dostala poprvé otázku, jaké videoklipy mě k mé tvorbě inspirovaly, měla jsem pocit, že nikdo, že je to naprosto spontánní nápad, jenže když jsem se nad tím zamyslela víc, došlo mi mnoho souvislostí, které mě formovali v mých pohledech na vizualitu jako takovou, takže i na videoklipy, jejichž vizuální složku jsem vytvářela.

Došla jsem k tomu, že inspirací k prvnímu videu, které jsem vytvořila, se mi staly dokonce tři audiovizuální díla, tři videoklipy.

První inspirující klip jsem, vzpomínám si, zhlédla ještě v dobách, kdy nebyl internet běžně dostupný pro domácnosti. Vysílali ho v televizi, jako „kulturní vložku“ nějakého pořadu. Klip patřil interpretům **Brandy feat. Ray J** se skladbou **Another Day In Paradise**. Jakoby nový kabát pro písničku **Philla Cillinse**, klip byl silně alegorický, sociálně kritický a hodně na mě tehdy zapůsobil. Pamatuju si, že mi ukápla dokonce i nějaká slza.

Klip sleduje jedince v jednom z velkých anonymních měst, konkrétně jejich bezohledné, velmi sobecké a necitlivé chování k velmi chudé ženě bez domova, bez tváře viz obrázek 1. Za pomoci velkých detailů a zpomalených záběrů působí na city diváka. I konkrétní stylizace bezdomovkyně, která má velmi otrhané, nesourodé oblečení a téměř rozpadající se boty. To vše ji vyčleňuje z davu čistě, moderně a draze oděných lidí nebo i její patrné zdravotní obtíže (těžkopádné kulhání) jasně signalizovalo ubohost a bolest takového člověka, což má jasné kořeny v textu písně.

Hudba, stejně jako vizuální složka, je silně emotivní, pomalá, s výrazným rytmem s důrazem na první dobu. Píseň složil, jak jsem již uvedla, bývalý bubeník **Phill Collins**, proto je zde zřejmě důraz na rytmus tak velký. Tento hudební prvek podle mě mimo jiné také způsobuje v lidech jakoby hlubší ponoření se do písně. Je to jakoby naléhající a úderný zvuk, který nám sděluje, že se děje něco dramatického a důležitého, proto je píseň tak velmi naléhavá. Adaptace, tedy předělávka původní písně, je trochu odkloněna od čistého popu, ve kterém byla poprvé nahrána, a jsou v ní prvky elektrické hudby a troufnu si říct také soulu, žánru typického pro Afroameričany.

Původní nahrávka tolik nespadá do hudebních žánrů, které jsou mi blízké, proto mě více zaujala předělávka, preferuji totiž mix popu a stylů vycházejících z jazzu (swing, soul...) nebo přímo jazz, šanson.

Také si myslím, že **Brandy**, umí velmi dobře pracovat se svým hlasem.

Z výše popsaného klipu jsem asi získala odhodlání zobrazovat sociální tematiku, hlavně chudobu a bezdomovectví v kontrastu s bohatstvím a s ním často spojenou arogancí, ignorací a sobectvím. Tento klip mě inspiroval také pro druhý videoklip, kde jsem se pokoušela po vzoru klipu od **Philla Collinse**, ale hlavně jeho adaptace, natáčet reálné postavy lidí vyloučených, nemocných, bez domova.

Dva další klipy, které mě inspirovaly, jsem viděla v celku nedávno, maximálně rok zpátky.

Naughty Boy - La La La ft. Sam Smith, video viz obrázek 2, které staví do svého středu malého chlapce, který už nechce slyšet urážky od pěstouna, nebo otce, a tak utíká, rukama si zacpává uši a hlasitě si zpívá. Cestou se setká se psem, kterého má rád a s dalšími dvěma abstraktními postavami, které jsou nějakým způsobem týrány, zneužívány, znesvobodňovány. Zve je, aby šli za ním. Cestou je učí velmi jednoduchou věc, a to zacpat si před problémy, potažmo světem uši a zpívat si la la la, aby to všechno přehlušili. Je to exuperovský motiv dítěte, které není „ušpiněno“ a zaslepeno dospělým světem. Je to jakoby moudré dítě, které zůstává křehké a zranitelné, to mu ale není na překážku. Za tuto svou křehkost/lidskost, se nestydí, právě naopak, z klipu vyplývá, že právě tato vlastnost ho činí výjimečným a hodnotným.

Klip je situován také do chudých poměrů nějakého až surrealistického prostředí a také do města.

Tento klip se mě také dotknul hluboko. Hlavně mě dojalo dítě, které představovalo mnoho ideálů. Přesně vyjadřuje můj postoj ke světu. Také mám pocit, že děti jsou upřímnější a často si umí poradit lépe než dospělí. Jsou ještě nedefinovaní našimi nekalými praktikami, neupřímností, majetkem, nepřijali masku, kterou nám předkládá nekompromisní většina, aby nás akceptovala.

V neposlední řadě mě inspirovala poměrně nová písnička **Lorde- Royals** viz obrázky 2, 3, hlavně svou vizualitou obyčejných věcí, které podává neotřele a zajímavě. Zobrazuje život jakoby „looserů“, lidí co pro společnost nejsou úspěšní, kteří se chtějí začlenit do společnosti tvrdě, ale pro jejich dobrý charakter jim to prostě nejde. Působí to místy až komicky. Ale člověk nakonec vnímá, že to právě oni jsou ti, ke komu bychom měli vzhlížet.

Záběry jsou místy tak naturalistické, že by se člověku chtěl zvednout žaludek, ale vzápětí sklouzne záběr někam, kdy se mu to zdá až krásné. Například chlapec má rozbitý nos, teče mu krev, a on se tomu začne velmi upřímně smát, krev mu steče až na zuby. Ale ten moment je okouzující svou „normálností“, běžností a hlavně čistotou a upřímností. Mladý muž neudržel pózu drsňáka, jeho přirozená pozitivnost mu to nedovolila. Toto absurdní spojení se mi zdálo inspirativní, svou věrohodností až jakousi utajovanou běžností, kterou potají doma každý zažíváme, ale navenek se tváříme, že jsme seriózní vážní a silní lidé s ostrými lokty a silným intelektem. Křehkost a společenská zranitelnost mě oslovila. Navíc z celého díla na mě dýchá svoboda, která se snaží být neúspěšně svazována konvencemi.

Rozhodně jsem chtěla kráčet podobným směrem, nezobrazovat vyumělkovaný svět, ale sladkokyselou realitu.

Barvy jsou sporé odstíny šedé, béžové, hnědé. Klip se nesnaží o okázalost, nebo upoutat barvami, ale spíše snaží ukázat krásu v každodennosti. **Karsten Harries** o tomto fenoménu říká:⁷ „Je jen na umělci, aby jinak nudný a absurdní život učinil zajímavým. Nebo tato autorka píše sice o moderním malířství, ale myslím, že se to dá vztáhnout i na takto audiovizuální díla, že je to záležitost spíše filosofická.“⁸ Píše že Malevič ví, že aby své svobody dosáhl, musí se vymezit z každodenního způsobu života.

Podle mě je právě v tomto působivost a umění. Dokázat zobrazovat a obecně interpretovat běžnou realitu jinak, působivě. Myslím, že tato síla má základ v zobrazení síly detailů a lidských emocí.

---

⁷ HARRIES, Karsten. *Smysl moderního umění*. Brno: Host- vydavatelství s.r.o., 2010 ISBN 978-80-7294-371-5

⁸ HARRIES, Karsten. *Smysl moderního umění*. Brno: Host- vydavatelství s.r.o., 2010 ISBN 978-80-7294-371-5

Obrázek 1

Obrázek 2

Obrázek 3

Obrázek 4

Druhé video je také sociálně zaměřené. Po vzoru prvního popisovaného klipu, který mě inspiroval, jsem měla v úmyslu zobrazovat bezdomovectví, ale vadila mi v něm komerční stylizace (barvy s výraznou solarizací, hodně zvýrazněným kontrastem a jasem). Můj klip měl mít nádech alternativy a originality se špetkou obyčejnosti. Chtěla jsem ho točit v prostředí, které bude potencionálním divákům známé. V Praze a v Plzni.

U tohoto videa mi byla inspirací znovu **Lorde- Royals**, v tomto klipu se totiž objevuje ztvárnění motivu srovnávání poměrů - bohatí versus chudší, střední vrstva. „Hrdinům“ klipu, jak zpívá interpretka **Lorde**, je jedno, že nejsou z královské rodiny, nemají zlaté zuby, trysková letadla, diamanty na hodinkách a tygry na zlatých vodítkách, protože oni sní o tom, jak řídí Cadillaky.

Klip **The Black Eyed Peas - Where Is The Love** viz obrázek 5, se mi líbil svou kritickou realističností a revolucionářstvím, touze nezůstat sedět a kritizovat, ale vyjít do ulic. Provokuje ke změnám. Skupina zpěváků nabízí lásku jako řešení a zpívají, že důvodem problémů je právě její absence ve společnosti.

Všechny uvedené zdroje inspirace mají jedno společné, nekladou velký důraz na naraci, spíše se snaží předat nějaké poselství o kráse, lásce apod. Docilují toho ne jen prostřednictvím textu, ale hlavně videem, které jakoby prakticky dokládá a rozšiřuje význam slov. Jsou to vesměs klipy, které nějak provokují svou obyčejností, nesnaží se ukazovat přepych, nebo nějaké úžasné výkony. A tím se vymaňují z mainstreamu, zejména americké popkultury.

Pro zajímavost ještě zmíním, že všechna videa, která jsem zmiňovala, slavila obrovský úspěch, podle mě to bylo právě tím, že dokázali vytvořit nějaký přesah, nebo dokonce nést poselství. V neposlední řadě se jim podařilo přesně sjednotit vizuální představy s hudbou.

Obrázek 5

5 OSOBNOST A TVORBA FREDRIKY STAHL

⁹*Fredrika Stahl* (narozena 24 října 1984 ve Stockholmu, ve Švédsku) je švédská zpěvačka, a skladatelka, která nahrává se **Sony Musick** ve Francii, kde současně také žije. Její styl je mix jazzu a popu. Spolu se zpěvem hraje **Fredrika** na klavír a kytaru viz obrázky 6,7.

Obrázek 6

Obrázek 7

Fredrika Stahl obvykle píše skladby popového formátu, pak jejich aranžmá svěří do rukou jazzových hudebníků, se kterými hraje. Výsledkem je velmi ženská a osobitá hudba, podobná stylu písničkářů. Není náhodou, že **Fredrika** obdivuje interprety, jako je **Regina Spektor** a **Emiliana Torrini**. Nejznámější je její cover verze právě na píseň "**Twinkle Twinkle, Little Star**", která zazněla v nedávné kampani na **Nissan**, ta přinesla její hudbu blíže svému stále rostoucímu publiku,¹⁰ i já jsem se s touto interpretkou a hlavně s písní,

⁹ Fredrika Stahl. In *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. nedatováno [cit. 2014-5-17]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/Fredrika_Stahl

¹⁰ Fredrika Stahl, In Yahoo: Yahoo!groups [online]. nedatováno [cit. 2014-5-19]. Dostupné z: <https://groups.yahoo.com/neo/groups/frenchcirclebh/conversations/topics/116>

kteřou jsem si později zvolila pro svůj první videoklip, setkala poprvé právě díky této, reklamní kampani na zmíněný automobil. Pravda, je že ne moc originální vizualita reklamy mě nechala zcela chladnou, ale hudba, potažmo píseň, se mi zaryla hluboko do paměti a delší čas jsem se jí pokoušela vyhledat na internetu, nakonec jsem ji po dlouhém měsíci našla a tato interpretka se stala na dlouhou dobu mojí oblíbenou. Počítám, že moje hledání trvalo tak dlouho kvůli tomu, že u nás **Fredrika Stahl** není téměř vůbec známá.

Co se mi nejvíc líbí na její tvorbě, je originalita, jak hudby, tak textu. Mám velmi ráda instrumentaci jejich písní. Tím myslím citlivé použití hudebních nástrojů, většinou jich zazní sice mnoho, ale vždycky je pro jejich hru důvod a mezi sebou se nebijí. Nejvíc ale přesto dominuje klavír a hlas zpěvačky. Její frázování a velmi dokonalá práce s hlasem, kdy v pianu-tichém zpěvu, dokáže vytvořit mnoho výrazů, od falzetu po čistý rovný tón. Svým hlasovým projevem dokáže vyjádřit i nejjemnější emoce. **Fredrika** mimo angličtiny zpívá také francouzsky.

Možná právě francouzština se ke stylu, který si zvolila, hodí ještě víc. Místy se totiž zdá, že zpěvačka využívá výrazových prostředků šansonu, zejména jedná-li se o jednodušší melodii s pádným poetickým, až uměleckým, nebo humorným textem. Zmíněný šanson má své kořeny právě ve Francii.

Bohužel si ke svým písním téměř nenechává nenatáčet videoklipy. Proto jsem se jimi nemohla příliš inspirovat. Dva videoklipy, které existují, se mi stylově bohužel nehodí do koncepce. Přikládám obrázky. Obrázek číslo 8 je z klipu **Rocket Trip To Mars** a číslo 9 je z písně **Willow**.

V jejím prvním videu velká část klipu kopíruje to, co se zpívá v textu. Zpěvačka je oblečená do fantaskního kosmického obleku a chystá se odletět do vesmíru, na planetu Mars. V klipu se objevuje fantazijní postava, která ji doprovází. Působí na mě jako její ochranka, ale pravděpodobně je to buďto mimozemšťan nebo kosmonaut. Klip sleduje hlavně zpěvačku a jeho velkou část tvoří detaily na její tvář, pohledy apod. Využívá se jejího půvabu, aby bylo přilákáno oko diváka, nejspíš kvůli lepšímu udržení pozornosti. V menšině jsou záběry na její okolí- krajinu v noci a záběry na raketu a jejího průvodce/ochránce. Klip končí tím, že oba nastoupí a raketa odletí.

Druhý klip Už nemá vůbec žádnou epickou stránku. Je to soubor čistě stylizovaných záběrů, kde zpěvačka oblečena do extravagantního pánského obleku. Opět je největší důraz kladen na její tvář, výrazy a hru na klavír. Tento klip byl podle mě adresován zejména ženskému publiku, protože celý připomíná módní fotografie s hudbou. Abych jí ale nekřivdila, musím zmínit, že jsou zde překrásné barevné momenty, které připomínají rozmazaný kaleidoskop, tvořený průniky pavích ok. Myslím si, že takový přístup byl zvolen proto, aby celá skladba působila osobitě s důrazem na zpěvaččiny jedinečné pocity a vnímání světa s uměleckým přesahem a trochou abstrakce.

Píseň *Twinkle Twinkle, Little Star*, se pokusím rozebrat podrobněji. Níže je text, který jsem překládala sama, protože jsem nenašla zdroj, ze kterého bych mohla text stáhnout v češtině. Uvedený zdroj tedy obsahuje původní text v angličtině.

Dokážeš se udržet na temně modré obloze

A často nahlédneš přes mé závěsy

Pro tebe není zavřených očí

Dokud se na obloze neobjeví slunce

Pak se staneš cestujícím ve tmách

Díky za tvou malinkou jiskřičku

Nemohl by vidět, kudy se dát

Kdyby ses takhle netřpytila

I když nevím, co jsi zač

Třpyť se, třpyť se, hvězdičko,

Třpyť se, třpyť se, hvězdičko,
Jak moc by mě zajímalo, jaká jsi
Vysoko na zemských dálavách
Jako diamant na nebi

Jako diamant

Jako diamant

Jako diamant

Jako diamant

Zazáří tvoje malé světlo

Třpyť se, třpyť, po celou noc

Třpyť se, třpyť se, hvězdičko,

Ach, jak by mě zajímalo, jaká jsi...¹¹

Obrázek 8

---

¹¹ Fredrika Stahl: Twinkle, Twinkle, Little star. In Wikia: Lyrics [online]. nedatováno [cit. 2014-5-19]. Dostupné z: http://lyrics.wikia.com/Fredrika_Stahl:Twinkle_Twinkle_Little_Star

Obrázek 9

Původní text stejnojmenné dětské ukolébavky neobsahuje první a druhou sloku písně, ta zřejmě pochází z tvůrčí dílny interpretky. Slova písně jsou podle mě silně lyrické, pocitové a jemné. Zároveň bych jim dala přívlastky jako snové nebo fantazijní. Tyto znaky jsem se snažila zachovat i ve videoklipu, který jsem pro píseň vytvářela. Ale snad s jistým dějovým přesahem.

Mnou volně přeložený text písně **Off To Dance** je následující:

Dávné slzy, kam jste odešly

Kdo mě teď bude svlažovat

Svlažovat moje obavy a mé vředy

Nevidouc vznáším se na obláčku

Když všechny jsou tak načechrané, tak hedvábné

Ztrácím v něm sebe sama

Ach, je to jednodušší, když víš, o co žádat

Ach, já nejsem schopna tančit na kluzké nebeské podlaze

Dávné slzy, kam jste odešly

Kdo mě teď bude svlažovat

Svlažovat mé písňe a místa kde mají své kořeny

Bolesti, řekni, kde se ukrýváš

Cítím se, jako bych postrádala srdce

Jako bych plánovala tvrdý protiúder

Ach, je to jednodušší, když víš, o co žádat

Ach, já nejsem schopna tančit na kluzké nebeské podlaze

Slyším ozvěny našich kroků

Rytmicky klapou na kusu tvrdého ledu

S minulostí na display

Otočme se

Vybojujme si údolí plné naděje a míru

Mohl by prostě jen někdo říct

Štěstí už je na cestě

Štěstí už je na cestě...

Je na své cestě¹²

---

¹² Off to dance. In lacoccinelle [online]. nedatováno [cit. 2014-5-19]. Dostupné z: <http://www.lacoccinelle.net/901584.html>

Píseň podle mě jasně hovoří o smutku, bolesti, utrpení, uvnitř interpretky. Paradoxně kvůli tomu, že jí chybí soucit, nebo cit obecně. Bez srdce, jak lze chápat z autorčina textu, nelze dělat nic, psát písně, dokonce ani prožívat utrpení. Je to vlastně paradoxní. Bolest kvůli neschopnosti prožít bolest. Bez bolesti, utrpení se člověk nemůže radovat, myslím si, že to je zřejmě význam verše, ve kterém zpívá, že není schopna tančit na kluzké, nebeské podlaze. Závěr, který na mě působí tak, že už je v koncích, tak v sobě zřejmě najde trochu naděje a navrhuje, aby jí někdo pomohl, ale není jí dost, aby tomu uvěřila. Tento moment jsem se také snažila ve svém klipu vystihnout, zaznamenat. Vypadá to tak, že z jinak bolestí, smutkem a lidskou beznadějí prodchnutým klipem, se najednou začínají vynořovat ohlasy dalších alternativ, jakési útočiště, které jsem například já našla v Bohu. Rozhodla jsem se to naznačit Kristem na kříži, ten je pro křesťanství vztyčným bodem v bolestech. K němu se upírají zraky trpících, zoufalých, unavených životem.

Hudba je velmi pochmurná a dramatická. Snaží se vystihnout vnitřní nepokoje i chvíle plné úzkostí, a to dlouhými do prázdna vyznívajícimi tóny, které střídá důrazný rytmus a rychlý spád melodie. Pomalé pasáže střídají pasáže nabyté textem a rytmem, kde zpěvaččino frázování tvrdě dopadá na každý úder první doby. V této pasáži se dokonce rytmus změní, na dramatický a rychlý a tenoučké zvuky houslí vyjadřují úzkost a za rytmu tlukotu srdce má člověk pocit, jako by tu šlo o život. Tato úzkost najednou přejde do klidu a míru, nebo možná i únavy a útlumu a takto člověk spolu s písní pokračuje ve svém životě dál.

Já jsem skladbu chtěla aplikovat na naši dobu, naši situaci. Zachytit její „vředy“ a bolesti. Ukázat, že ať v chudobě, nebo v bohatství člověk, nenalezne štěstí. Možná jsem se dokonce snažila klipem vyjádřit svůj dojem, že bohatství možná ještě víc člověka činí neschopných prožívat obyčejné štěstí a upřímné city, ačkoli po něm do jisté míry sama toužím, ale vzápětí si to vyčítám.

6 TVŮRČÍ PROCES A MYŠLENKY MÝCH HUDEBNÍCH VIDEÍ

Na počátku všeho byla moje láska k tvorbě *Fredriky Stahl*. První píseň *Twinkle, Twinkle Little Star*, byla mým jasným favoritem. Chtěla jsem se k ní nějak vizuálně vyjádřit. Video a jeho úprava se zdálo být tak nějak nejpřirozenější, hlavně asi proto, že k videoklipům mám blízko už od mala. Vybavují se mi dny, během nichž jsem svoje činnosti redukovala pouze na jídlo a dívání se na nahraná videa, tehdy ještě na „klasické“ videokazetě. Pouštěla jsem si je stále dokola a mě nikdy neomrzely, jinak tomu ovšem bylo s ostatními rodinnými příslušníky, ti moji lásku k stále se opakujícím videím nechápali natolik, že mi je nakonec úplně vymazali. S příchodem internetu se to k velké nelibosti mé rodiny ještě zhoršilo, protože jsem s videoklipy trávila ještě mnohem více času.

Na druhou stranu mám velmi blízko k hudbě, jak k jejímu aktivnímu provozování (sama zpívám a hraju na klavír), tak ji i ráda poslouchám. Dokonce jsem se snažila sama komponovat, ale tyto pokusy nijak valně nedopadly.

Možná právě díky tomu všemu, mi vymýšlení klipů šlo docela snadno. Když jsem se poprvé snažila dát dohromady námět na píseň *Twinkle, Twinkle Little Star* nápady přicházely jeden za druhým, později jsem je musela zredukovat na ty realizovatelné a z nich jsem pak vytvořila bodový scénář.

Čekala jsem značné obtíže, ale díky Bohu mi hudba zněla v hlavě, jako bych ji vypínala a zapínala, podle potřeby, její melodie a pocity, které z ní jdou atd. Pracovala jsem tak, že jsem se snažila plně soustředit jen na pocity a spontánně jsem přemýšlela už v záběrech.

Tento prvotní plán jsem pak už skoro neupravovala, protože při natáčení se zdálo, že se docela podařil. Řídila jsem se jím při střihu.

Zbývalo ještě to možná nejdůležitější a to zvolit hlavní interpretku, která měla být přirozená, jemná, citlivá, lyrická, a bylo důležité, aby nebyla úplně dospělá, spíše ještě měla mít dětské rysy. Tyto moje požadavky byly dost limitující, hlavně proto, že dospělých dívek, které by se do koncepce hodily, byla spousta, dokonce souhlasily, že by v mém klipu účinkovaly, ale já jsem potřebovala ještě trochu dětskou dívku, která by navzdory svému věku dokázala expresivně vyjadřovat to, co jsem si na ni ve scénáři vymyslela.

Kupodivu jsem nakonec hledanou aktérku našla ve své vlastní rodině. Byla to dcera mého bratrance. Nebyla jsem si svou volbou z počátku úplně jistá, říkala jsem si, jestli **Maruška** bude chápat moje požadavky, jestli nebudu příliš náročná, nevěděla jsem, jestli mě bude chtít vůbec poslouchat. Dalším zádrhelem mohly být její rodiče, kteří mohli říct prostě jen Ne. Ale celé to mělo naštěstí happy-end, protože její rodiče s tím problémem neměli a **Maruška**, ona dívenka, kterou jsem si vybrala, se zdála být úplně nadšená. Dokonce sršela ochotou provést všechno, co jsem si na ni vymyslela.

Myslím, že prokázala značný talent a inteligenci, protože při natáčení jsem užívala pojmy jako je lyrika, zadumanost, expresivita a pod, a nakonec, jak se ukázalo, i přes neznalost jejich významu si se vším velmi dobře poradila. Na konci natáčecího dne si zasloužila obrovskou pochvalu, za trpělivost, kterou se mnou měla a za nadšení, které do svého projevu vložila.

Po schválení námětu, vedoucím práce a po konzultaci a doladění koncepce, jako je výběr programu, ve kterém budu video upravovat a stříhat, jsem se pustila do přípravy na natáčení. Když jsem si prakticky rozvrhla scény- exteriéry a interiéry, zjistila jsem, že pro natočení jízdy, budu potřebovat pomůcku, stabilizátor záběrů, stroj, který jsem vymyslela co nejjednodušeji. Měl obsahovat dlouhou tyč, držadlo a něco, co ukotví fotoaparát, s funkcí videa, kterým jsem natáčela, a na radu pana učitele **Maška** měl být na gumových částečně sfouknutých kolách, aby se video netřásl.

Nakreslila jsem návrh a manžel s mým šikovným dědečkem, ho velmi rychle přivedli na světlo světa, takže ještě ten den odpoledne se mohlo natáčet. S manželem jsme vyzvedli Marušku, která už čekala s připraveným „kostýmem“. Měl vypadat staře, zničeně, jakoby to bylo oblečení typické pro chudé ukrajinské dívenky, protože celé aranžmá klipu mělo působit podobným dojmem. Charakterizovala bych to jako spojení kýče a naturalismu.

Marušku jsem ještě namaskovala. Make-up jsem chtěla udělat tak, aby z ní měl člověk dojem, že se pohybuje ve špinavém prostředí a sem tam se i zraní, proto jsem jí vytvořila modřiny, samozřejmě líčidly ☺. Mělo být jasné, že rozhodně žádný pohodlný život nežije.

Interiéry jsem natáčela v polorozpadlém kravínu, ten byl pro výsledný dojem velmi důležitý. Hlavně díky ošuntělým rozpadajícím se zdem, oloupané barvě a celkové atmosféře. Také se mi velmi hodila tabulka s číslem, která bývala zavěšena nad zvířetem

v kóji. Záběr na tabulku, schoulenou Marušku a Marušku, která jakoby trpí na kříži, jsou propojeny. Chtěla jsem jimi vyjádřit lidské utrpení, zejména těch, kteří musejí žít v nelidských podmínkách, a také jsem chtěla akcentovat svůj pohled na utrpení celkově, to je: symbol **Krista**.

Výše zmíněné záběry měly být jen akcentem. Důležité poselství, které jsem klipem chtěla předat, bylo to, že člověk je šťastný často navzdory nesnázím a nepřízní v životě.

Dívka měla tuto svoji moudrost, ale zároveň i radost a štěstí nalézání smyslu života tříbeného právě v utrpení a bolesti předávat rozbitím svého odrazu v zrcadle dál. Postava, kterou hrál můj muž, byla jedena z mála, která odpovídá na tohle sdělované poselství. Symbolickým otevřením dveřím a hledáním dívky, která na konci klipu mizí.

Jakou roli hraje její částečné přebývání v dětství? Dětství jako takové, je v našem kulturním kontextu vnímáno jako dar, jako doba štěstí a klidu, kdy by měl člověk být uchráněn problémů a strastí. Právě kvůli tomu vnímáme bolest na této dívence intenzivněji a palčivěji.

Jeden z dalších důvodů, proč jsem si vybrala napůl dítě, je čistě pragmatický. Myslím si totiž, že děti jsou přesvědčivější, přirozenější a expresivnější. Také jsou věrohodnější a člověk na ně reaguje s větší silou prožívání.

Dětství je symbolem čistoty, bezelstnosti a upřímnosti a tyhle atributy měl můj klip nést. V neposlední řadě musím zmínit také rovinu paradoxní estetiky, takto jsem pracovně nazvala druh „krásy“ jakou jsem chtěla ukazovat světu. Jedná se zejména o zrezivělé a rozbité předměty v kontrastu s barevnými kamínky, sklem a zrcadlem. Myslím, že příroda do tohoto konceptu zapadla jako smírný prvek, který je nositelem znaků obojího.

Program, který jsem si zvolila pro stříhání a úpravu videí, se jmenuje **Pinnacle video 16**, je vhodný zejména pro tvorbu videoklipů. Přiznám se, že jsem s ním nikdy před tím nepřišla do styku, a tak jsem měla značné obavy. Na začátku se mi stávalo, že jsem propadala beznaději, protože jeho pracovní prostředí mi nepřipadalo úplně intuitivní, ale pak se mi na internetu podařilo najít tutoriály, díky nimž jsem objevila, jak udělat základní kroky, jako jsou vložit video do pracovní lišty, vystříhnout záběr, vložit efekt apod. Nejsem naturelem moc technický typ, ale nakonec mi práce s ním připadala vcelku schůdná.

Druhé video mělo mít podobný koncept, ve smyslu ideovém, ale můj záměr byl koncipovat ho zcela jiným způsobem.

Pro srovnání:

- První video je hrané X druhé se skládá převážně ze skutečných záběrů
- První klip je snový v jakémsi neurčitém prostředí X druhý klip je v reálném čase na reálných místech
- První je stylizovaný X druhý je cíleně reálný až naturalistický
- První vypráví příběh X Druhý je kolážovitý
- V prvním klipu jsou jen 2 postavy X V druhém se pohybuje velmi mnoho lidí (prostředí města)
- První video nechce nést moderní prvky X Druhé má výrazovými prostředky zvýraznit moderní, uspěchanou dobu

Chtěla jsem druhým klipem apelovat na naše vnímání světa kolem nás. Chtěla jsem, abychom přestali ignorovat lidi zoufalé, závislé, lidi nemocné, bez domova. To vše ale mělo ladit s textem a také jsem chtěla, aby bylo patrné, že se jedná o hudební klip a ne o reportáž.

Tohle jsem chtěla dokázat za pomoci natočení velkého množství reálných záběrů života ve městě, které jsem později sestříhala, a jejich skombinováním s pocitovými záběry a klavírem, který se v klipu také na moment objeví.

První záběry mají diváka naladit na vážnější vlnu. Má si uvědomit, že se jedná o vážnou věc. Proto jsem celé video zahájila svíčkou a posléze nemocniční helikoptérou, která právě přistála, aby vyložila zraněného člověka. Jízda prázdnou nemocniční chodbou má v divákovi navodit dojem cesty k něčemu, co má najít na konci klipu.

Ten je celkově členěn na 5 částí. Úvod, druhá část je zobrazování přepychu, konzumu, povrchnosti, uprostřed klipu je malinký příběh dvou lidí, kteří spolu komunikují, jsou ze střední vrstvy, mají vypadat neutrálně, dialog má sloužit jako symbol komunikace právě první poloviny klipu s druhou, čtvrtá část se soustřeďuje hlavně na předkládání problémů, které v naší společnosti vidím (bezdomovectví, sociální vyloučení, romská otázka, schody

jedoucí do pomyslného podsvětí naší doby) a konečně pátá část je kratičké vyvrcholení a sumarizace námětů. Tím myslím, že to všechno, co jsem zobrazovala, jsme vlastně my. Všechno co se kolem nás děje, nás přímo nebo nepřímo ovlivňuje, a totéž podle mě platí i naopak. I my, ať už přímo nebo nepřímo, svými myšlenkami, postoji, ale hlavně svým jednáním ovlivňujeme své okolí a vytváříme kolektivní nevědomí a celospolečenské klima, takže jsme za něj odpovědní.

Technicky byl tento klip mnohem složitější, bylo totiž velmi těžké už jen natočit náměty, které jsem hledala. Lidé bez domova, ale nejen oni, nebyli mou přítomností s kamerou nadšeni, dokonce jeden muž na mě vyběhl tak, že jsme se bála, aby mi něco neudělal. Naštěstí se nic nestalo. Chci také prohlásit, že veškerý vizuální materiál jsem vlastnoručně natočila a žádný jsem odnikud nestáhla ani nezkopírovala. Záběry pro klip jsem natáčela asi půl rok a následně i jeho stříhání a komponování jednotlivých záběrů dohromady, bylo velmi složité, hlavně díky tomu, že jsem skládala převážně reálné, vlastně i náhodné záběry do určitého konceptu. Nakonec vzniklo asi 5 verzí tohoto klipu, a jednou se stalo, že jsem původní klip celý zavrhla a rozhodla se dotočit záběry a sestříhat a upravit ho nanovo.

Tmelící bod obou hudebních videí je bolest a jakási provokace k činnosti a dívání se z jiné perspektivy.

7 ZÁVĚR

Díky této práci jsem si mohla splnit sen o natočení vlastních videoklipů, myslím si, že jinak bych se k tomu nikdy nemohla dostat. Práce byla náročná hlavně po stránce technické, to znamená práce s programem a zvládnutí natočení záběrů, hlavně těch z druhého videoklipu.

Cílem bylo natočit videoklipy, které by v sobě měly prvky lyriky, což se díky užití pomalých vzájemně se prolínajících záběrů a volbou dalších konkrétních technických prvků, myslím podařilo.

Věřím, že výsledná videa mají vůči hudbě přesah a nesou poselství o kráse, lásce, a dobru obecně. Také doufám, že jejich koncepce odpovídá hudbě a hudba jim a že oba prvky mé práce jsou ve vzájemném souladu a harmonii, a tudíž že splňují teoretické požadavky na dobrý videoklip.

Svůj klip na píseň ***Twinkle, Twinkle Little Star*** jsem dokonce vložila na zpěvaččin profil na sociální síti **Facebook**, možná, že se k ní dostane a dá mi zpětnou vazbu, což by pro mě bylo velkou odměnou.

Conclusion

Thanks to this work, I could realize my dream about making my own music videos which I think I would otherwise not be able to do. The work was challenging especially from the technical point of view in terms of dealing with the program and shooting clips, especially the second one.

The main objective was to make movies which would have elements of lyricism which I think was successfully achieved by using slow interwoven shots and choosing other specific technical features.

I hope that the resulting videos overlap the music and carry the message of beauty, love and goodness. I also hope that their concept corresponds with music and that both elements of my work are in harmony so they meet the theoretical requirements of a good music clip.

My music clip of the song ***Twinkle, Twinkle Little Star*** was put on the singer's profile on the social network ***Facebook***. She might watch it and give me a feedback, which would be a great reward for me.

8 POUŽITÁ LITERATURA

LAJDAR, Milan. *333 tipů a triků pro digitální video*. Brno: Computer press, 2013. ISBN 978-80-251-3746-8

ANDRIKANIS, Ecaterina a Sergej Kondakov. *Jak se točí film...* . Olomouc: Votobia, 2004
ISBN 80-7220-186-7

BLÁHA, Ivo. *Zvuková dramaturgie audiovizuálního díla*. Praha: Akademie múzických umění v Praze, 2006 ISBN 80-7331-010-4

HARRIES, Karsten. *Smysl moderního umění*. Brno: Host- vydavatelství s.r.o., 2010 ISBN 978-80-7294-371-5

9 ELEKTRONICKÉ ZRDOJE

Fredrika Stahl. In *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. nedatováno [cit. 2014-5-17]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/Fredrika_Stahl

Fredrika Stahl, In Yahoo: *Yahoo!groups* [online]. nedatováno [cit. 2014-5-19]. Dostupné z: <https://groups.yahoo.com/neo/groups/frenchcirclebh/conversations/topics/116>

Fredrika Stahl: *Twinkle, Twinkle, Little star*. In Wikia: Lyrics [online]. nedatováno [cit. 2014-5-19]. Dostupné z: http://lyrics.wikia.com/Fredrika_Stahl:Twinkle_Twinkle_Little_Star

Off to dance. In *lacoccinelle* [online]. nedatováno [cit. 2014-5-19]. Dostupné z: <http://www.lacoccinelle.net/901584.html>